

BUTALCI

*po proznem zapisu Frana Milčinskega
priređil Jaša Jamnik*

Zapisana priredba je nekakšen prepis Butalcev od Milčinskega in je pretežno vezana na uprizoritev v tržaškem SSG-ju, ki se bo pripetila to jesen. Prej kot dramski tekst, je to nekakšen "razširjeni sinopsis", "okvirni scenosled". V tem duhu gre brati in razumeti tudi uvod, didaskalijske in komentarje: naznanjali naj bi prevladujoči duh uprizoritve.
Marsikaj se ima še zgoditi na vajah.

Ljubljana - julij, avgust 1998

Butalske osebnosti

Število

je štiri. Po potrebi kakšna več ali manj.

Spol

se - po vzoru povedka - skriva v osebku. Pretežno moški. Dovoljena in zaželena odstopanja preko srednjega do ženskega spola.

Čas

je večni. Kot je večna in neminljiva človeška neumnost.

Kraj

je pravzaprav mesto, čeprav je vas. Butale. Večne. Večne Butale. Kot zgoraj.

BUTALCI

1. PREDZGODOVINA

Pusta pokrajina, neprijazna flori in favni. Letni čas je zoprn, kot sploh vedno v teh krajih in neka čudna temačnost in megličavost vladata naokrog.

Iz daljave slišimo nenavadne glasove - kot da večja skupina ljudi nekoga lovi; a ne živali (kaj šele rastlino!), temveč enega svoje sorte. Najbrž je zagrešil kaj takega, da jim ni prav. In ta lov je v tisti fazi, ko utrujenost, žeja in lakota premagajo vsa druga človekova hotenja. Pregarjalci se naveličano umirjajo, kot je slišati, prejšji srd jim je splahnel in počasi se spet oddaljujejo v smeri, iz katere so prišli. Vedno boljše volje postajajo, kot da jim v resnici sploh ni do tega, da bi ujeli begunca: zdi se, da bi ga radi predvsem pregnali. Se ga znebili. Iz daljave slišimo še kakšen zadovoljen, privoščljiv in sploh žleht smeh, nakar vse potihne.

Nenadoma v to tišino plane preganjani. Takoj je jasno (čeprav je megleno in oblačno), da je to on. Z neprikrito zlikovsko zunanostjo. Skuštran, neobrit, neugledno oblečen. V roki pa ima sumljivo vrečo - ali je morda kovček? Vendar je očitno, da ne gre za nepridiprava velikega kalibra. Ne, to ni morilec, ugrabilec ali posiljevalec. Prej žepar, kurji tat, mogoče goljufivi kvartopirec. Zadihan je. Zbegan. Zmatran. (In kar je še teh groznih besed na Z.)

Ne ve, v katero smer bi bežal. Ni mu prišlo na uho, da je že lovopust. Za trenutek postoji, da bi se orientiral, nato odločno krene v novo smer. Pljaf! Že s prvim korakom stopi na grablje, ki jih je bog-ve-kdo, bog-ve-zakaj in bog-ve-kdaj nemarno odvrigel prav bog-ve-tam!

Ja, pljaf! Ja, tres! Ja, bam! Ja, na grablje je stopil! Ja, grablje so ga po gobcu! Kot v kakšnem stokrat prežvečenem vicu. Grablje kvišku, on na tla. In na tla seveda tudi grablje. Takoj zatem, ko so ga po gobcu. Kot bi jih one dobile po zobeh in ne on!

A v trenutku udarca - pljaf, tres, bam - razsvetljenje! Zasi je sonce, meglice se razbežijo in na tleh ležeči

vstaja počasi, poduhovljeno, obredno, z notranjim mirom oplemeniten. Zagleda grablje, jih pobere, poljubi v zahvalo za spreobrnitev (v kaj?) in slovesno zapiči v tla. Nato se ponosno in zadovoljno razgleda naokoli, pač kot mogočen posestnik po svojem svetu. Iz kovčka vzame tablo z napisom "BUTALE" in jo pritrdi na grablje. Ni dvoma, da je Prvi v teh krajih. Nato se zlekne na tla in zaspi.

2. BUTALE IN BUTALCI

Nastopi Drugi.

DRUGI: Prvi, ki se je priselil v te kraje, je bil Kozmijan Buta. Tam, kjer je živel poprej, mu ni ustrezalo podnebje, prevroče je bilo. Mož je bil bolj slab v računstvu in se je rad motil v številu svojih koz. In je imel to slabo navado - kadar ga je kdo prijel, naj mu vrne ukradeno kozo - da je z glavo butal kot kozel in je marsikomu nalomil rebra. Sosedje so mu zavidali, pa se jim je ponoči umaknil izpred oči in je za spomin vzela nekaj parkljev iz vsakega hleva in kar k parkljem spada. In niso sosodje iskali ne njega ne parkljev, ampak so bili zadovoljni, da so se tako poceni odkupili. Privadil se je hitro Kozmijan Buta novemu kraju, imel je obilo družine in so bili vsi istega talenta, da so jim grablje bolj služile kot vile.

Drugi leže zraven Prvega.

Pojavi se Tretji.

TRETJI: Kozmijan Buta je imel sina prvorojenca Fido Kljukca.

Tretji leže, pojavi se Četrtri.

ČETRTI: Fida Kljukec je imel sina Gregorja Brezhlačnice.

PRVI: Gregor Brezhlačnice je rodil sina Francota Turkavidel.

DRUGI: Francot Turkavidel je zapustil sina Lavdona Štimanega.

Četrtri, Prvi in Drugi sedajo za občinsko mizo, ki so si jo medtem sami postavili. Pridružil se jim bo tudi Tretji.

TRETJI: Lavdon Štimani... Lavdon Štimani je imel najdaljšo in najbolj košato brado izmed vseh občinskih mož. In je bilo to jako važno. Zakaj kadar v Butalah volijo župana... No, v Butalah rede občinsko uš, ki ji je ime Šprinca Marogla, ima v županski pisarni svoj hlevček in prihajajo mestne device, vsak dan druga, in si jo deno za dve uri v glavo. In kadar volijo župana, sedijo bradači okoli mize, nanjo deno občinsko živinče in v čigar brado zleze, ta je župan. Pa se ni Šprinca Marogla prav nič premišljala, nego je zlezla naravnost v brado Lavdona Štimanega in je bil Lavdon Štimani izvoljen za župana. Lavdon Štimani je rodil še imenitnejšega Gregorja Copatko.

Medtem so vsi štirje že demonstrirali volitve za župana. Z bradami in glavami ter ušjo vred. Nato se obrijejo, miza pa ostane.

ČETRTI: Gregor Copatka je rodil Bendo Cigana.

PRVI: Benda Cigan je rodil Jureža Pismouka.

DRUGI: Jurež Pismouk je rodil Anžeta Meketača, na široko znanega po kozi, ki so pravili o njej, da je dajala vsak dan sedem rešet mleka.

TRETJI: Anže Meketač je rodil Matevžka Žlamboro.

ČETRTI: Matevžek Žlambora je bil po krivem obrekovan, da je hruške kradel, pa jih ni bil tisto pot. Ono leto so imeli v Butalah veliko hrušk, da niso vedeli drugam z njimi, nego so jih zmetali v zapuščen vodnjak - tam se naj zmedé - in ko je prišel čas, so jih šli iskat.

Pridejo Prvi, Drugi in Tretji z vodnjakom in hruškami vred.

ČETRTI: Matevžek, tebe volimo, skoči v vodnjak, nam boš medene hruške ven metal.

Tretji rečeno-storjeno skoči v vodnjak.

DRUGI: Matevžek je zvijačnik, vse hruške bo sam požrl!

ČETRTI: Potlej se bo pa lagal, da jih ni bilo!

DRUGI: Naj skoči drugi za njim, ki je bolj pravičen!

Četrti in Drugi skočita za Tretjim.

PRVI: In ni mogel nobeden priseči, da je Matevžek Žlambora res kradel hruške, ker ni nobeden prišel nazaj.

Četrti izskoči iz vodnjaka.

ČETRTI: Pa je Matevžek Žlambora, preden je šel po hruške, rodil Tončka Štibalarja.

Drugi izskoči iz vodnjaka.

DRUGI: Tonček Štibalar je bil prvi v Butalah, ki je imel žepno uro - žepno uro si je bil sam naredil iz pristne domače repe. Imel je sina Mihcastega Kimpeža.

Tretji pride po poti prvih dveh.

TRETJI: Mihcasti Kimpež je rodil Vrbana Podvrbosmuka. Ko je bil ta za župana, je prišel v Butale sam presvetli car in so ga Butale slovesno sprejele z novo brizgalnico. Brizgalnica se je imenitno obnesla. Vsi so

bili do kože mokri, car in njegovi ministri, strežaji in lakaji.

Vsi štirje so mokri, ponosni in zamišljeni. Modrujejo.

ČETRTI: Ja, Butalci smo gadje.

DRUGI: Butalci smo gadje.

TRETJI: Gadje.

PRVI: Butalci smo imenitnega rodu. Imeli smo stara pisma in če se nam ne bi izgubila in če bi jih znal kdo brati, tako bi ostrmel, da bi sedel kar vznak, kajti pravijo, da je v teh pismih stala beseda, da sega rod Butalcev noter do Adama v paradižu.

TRETJI: V Butalah imamo vse.

DRUGI: In vse imenitnejše kot Tepanjčani.

TRETJI: Ja, Tepanjčani.

Drugi se nenadoma spomni.

DRUGI: Načelnik tepanjskih gasilcev si je nabavil prekrasen meč s pozlačenim ročajem!

TRETJI: Tudi mi nabavimo svojemu gasilcu meč!

PRVI: Kaj en meč, dva meča - naj ju nosi ob vsakem bedru svojega!

ČETRTI: Takoj se naj spozna, kaj je gasilska disciplina in strumnost in neučakanost v Butalah!

TRETJI: V primeru z našim gasilcem, so tepanjski gasilci prava figa!

ČETRTI: Sploh Tepanjčani!

DRUGI: Nabavil si bom dva meča in ju nosil in bom postaven nič koliko.

TRETJI: Pri procesiji se ti bo še župnik umaknil.

PRVI: Gasilec je v nemajhen okras ne le procesijam, nego vsemu duhovnemu življenju in napredku sploh, kar ga je v Butalah.

DRUGI: Kaj pa nova brizgalnica?

PRVI: Nova brizgalnica stane. Ne mudi se zanjo, saj ne gori!

Policaj z veščim očesom spazi sovraga.

TRETJI: Tepanjčan!

TEPANJČAN: Kogar koli zanese med Butalce, vsak jih hvali. Obilno imajo vseh dobrot. Gnoja imajo dosti in dober koruzen kruh, niti jim ne manjka dežja in sonca in poleti muh. Kakor v paradižu žive; samo pameti nimajo prave.

PRVI: Tepanjčani so nesramni. S Tepanjčani se Butalci od pamtiveka kosamo zaradi imenitnosti. Bog ne daj, da bi Tepanjčani kaj imeli, mi Butalci pa ne.

DRUGI: Ko so v Tepanjcah imeli kolero, nismo v Butalah prej dali miru, nego da smo dobili takisto.

TRETJI: In še črne koze po vrhu.

3. GRB

DRUGI: Butale so imenitne. In nam do popolne imenitnosti ne manjka dosti.

TRETJI: Ne, ne manjka nam dosti.

PRVI: Ne manjka nam ničesar več, razen grba.

TRETJI: Razen grba.

DRUGI: Pa si nabavimo grb.

PRVI: Grb mora biti imeniten, kakor so imenitne Butale.

ČETRTI: Zato mora v Butalski grb najimenitnejša žival, kakor smo kdaj čuli o njej.

PRVI: To je zmaj.

TRETJI: Zmaj! Zmaj? Zmaj!

PRVI: Zmaj mora v grb.

ČETRTI: Zmaj je najbolj imenitna žival na oko in za besedo, ker je neznansko nevaren in bo v grozo in strah sovražniku.

PRVI: Zmaj mora v grb, pa naj stane, kolikor hoče!

DRUGI: Saj imamo v Butalah slikarja Čačko!

Drugi odide po Čačko.

TRETJI: Slikar Čačka je slikar za hiše in kapelice in ograje in sploh vse.

ČETRTI: Naročimo mu, da naslika grb.

PRVI: Slikar Čačka, naslikajte Butalam grb.

TRETJI: V grbu mora biti zmaj, naj stane, kolikor hoče. Lahko cel tolar.

Čačka naročilo sprejme in resnično slika in naslika. Butalski možje strmijo, kimajo in hvalijo.

PRVI: Silno je podoben.

ČETRTI: Nisem še videl zmaja, ki bi mu bil tako podoben.

Ko ravno nameravajo obesiti grb, se pojavi Tepanjčan.

TEPANJČAN: Butalci imajo bika v grbu, butastega bika! Ho, ho, ho.

PRVI: Tepanjčani so nesramni.

DRUGI: Zlobni.

TRETJI: Kadar morejo, nam obesijo žaljivko.

Potrlost, žalost, dvom v lokalnega umetnika.

PRVI: Vnovič si oglejmo zmaja.

Storijo.

PRVI: Ne da se tajiti: zmaj je podoben biku.

TRETJI: Pa nam ne gre zameriti zmote: zmaja še nismo videli nikdar nikjer, bikov pa vsak dan dovolj.

DRUGI: Vendar pa gre zameriti slikarju Čački - snemimo grb in zahtevajmo vračilo tolarja.

ČAČKA: Kdo je tisti, ki se drzne, da trdi, da zmaj v grbu ni točno in pošteno naslikan. Živega zmaja postavite predme, pa se bo videlo, ali je podoben ali ni! Ako ne bo podoben, zastonj vam naslikam drugega in ga bom posnel po življenju, kakršen bo: z vsemi parklji in kremplji in jeziki in rogovi in kocinami! Pa se

zavežem in vam bom povrhu naslikal zastonj še vse tašče vesoljnih Butal in ne bo nobena hiša brez zmaja.

PRVI: To je možata beseda. Policaj! Strogo ukazujem: Odpri oči, pazi in ne odnehaj, dokler ne ujameš zmaja. Ta zmaj bo za zgled služil in za vzorec slikarju Čački; zato pazi, da boš ujel takega zmaja, ki bo zmaju resnično podoben. Prejšnji grb z bikom, pa bomo prodali mesarju, da mu bo za znamenje nad mesnico. Tako je ukazal župan.

4. LOV NA ZMAJA #1

Policaj preži na preži.

TRETJI: Zmaj! Slikar Čačka, slikar Čačka! Mar ni to zmaj? Za v grb!

ČAČKA: Ne, to je jež. Ni ne imenitna ne nevarna žival. In čisto nič ni podoben zmaju.

TRETJI: Bom pa drugega privlekel, sem jako vnet!

Policaj preži dalje.

5. ZAJEC - I. del

Policaj opazi v detelji zmaja. Zajeclja od razburjenja. Šele na drugi pogled ugotovi, da gre za zajca. Butalci prihitijo in opazujejo zajca.

TRETJI: Z-Z-Z...Z-Z-Z...Zajec. Zajec, zajec...c-c-c. c. c.

Odjeclja.

DRUGI: Zajec se je privadil v deteljo.

To mu je očitno všeč. Ljubitelj živali in zajcev nasploh.

ČETRTI: Nič koliko me boli srce, ko vidim požrešno žival, kako se nam suče po deteljišču.

TRETJI: Kaj naj storimo, da preženemo zajca iz detelje?

ČETRTI: Da ga preženemo brez škode za deteljo.

DRUGI: Pa tudi brez škode za zajca!

PRVI: Najprej naj se zajcu detelja prepove z lepo besedo.

ČETRTI: Morebiti bo to pomagalo.

TRETJI: Morebiti mu bo to pomagalo.

DRUGI: In da ne bo zamere, naj se da živali primeren rok, do katerega se mora izseliti.

ČETRTI: Če se ne bo?

DRUGI: Če se ne bo...

TRETJI: Če se ne bo...

PRVI: Če se ne bo... bomo vnovič stopili vkup. In preudarili. In sklenili, kaj bo potem. Policaj, pokrij se s kapo in daj zajcu na znanje, kar smo sklenili.

Tretji se pokrije.

TRETJI: Zajec, daje se ti na znanje, da smo butalski možje sklenili tako...

Je pozabil svetle sklepe.

PRVI: Da se mu prepove deteljišče.

TRETJI: ...da se ti najstrožje in nepreklicno prepove deteljišče. Izseliti se moraš iz detelje v hosto, to pa najkasneje...

Pozabil je tudi roke. Namreč róke.

DRUGI: Najkasneje v štirinajstih dneh.

TRETJI: ...najkasneje v štirinajstih dneh.

Pogleda ostale, če je še kaj pozabil.

TRETJI: In tako gotovo, ker bi drugače lahko prišlo drugače, in se ne ve, kako bi prišlo.

DRUGI: Štejmo dneve in čakajmo, kaj bo.

ČETRTI: Ali se bo zajec pokoril oklicu ali se bo drznil, da se mu ne bo?

TRETJI: Da se mu ne bi - to bi bil punt!

6. CERKEV

Možje možujejo med mašo. Za cerkvijo.

DRUGI: Pomlad je, primanjkuje nam krme. Čas za pašo je vsako leto prekratek, zima je dolga...

TRETJI: Zima je dolga.

DRUGI: ...pozimi pa je živina v hlevu in več požre, kakor imamo krme, potem pa spomladi crkava od lakote.

TRETJI: Zima je predolga. O, da bi Butale imele dve poletji in le eno zimo.

PRVI: Pa saj letos bo tako. Sedaj bo skoraj poletje, potem bo zima, za zimo pa zopet poletje - pa bosta dve poletji in ena sama zima.

TRETJI: To je vesela novica.

Vsesplošno zadovoljstvo nad butalsko stvarnostjo.

DRUGI: Nekaj me grize po desnem bedru...

ČETRTI: Kaj, če ni to vest? Pravijo, da vest grize. Nedelja je, notri v cerkvi je božje opravilo, mi pa sedimo zunaj v senci. Bojim se, da delamo greh.

PRVI: Ne sedimo zunaj brez vzroka - cerkev je pretesna.

TRETJI: Napačna je cerkev, ker ima zid za našim hrbtom, namesto da bi ga imela pred našim nosom.

DRUGI: Dajmo, raztegnimo cerkev, da me ne bo več grizla vest po desnem bedru.

ČETRTI: Saj se tudi čevelj raztegne, če ga daš na kopito.

PRVI: Poizkusimo, poizkus ne stane. Usedimo se, kakor smo vajeni in premerimo, do kod bo treba razširiti cerkev, da bomo lahko sedeli, kakor sedimo, da pa vendar ne bomo sedeli zunaj cerkve.

ČETRTI: Ampak znotraj.

DRUGI: In brez greha.

TRETJI: Znotraj in brez greha.

ČETRTI: Slecimo suknje in vsak naj svojo razgrne ob zidu cerkve, kjer je sedel. Preko sukenj bo treba, da bo zid potisnjen.

DRUGI: Stopimo v cerkev in se korajžno lotimo dela.

Gredo v cerkev.

ČETRTI: S pleči se uprimo ob steno!

TRETJI: Župan bo ukazoval.

PRVI: Le dajmo, hi-hot!

Drugi, Tretji in Četrta ne razumejo povelja.

PRVI: Vsakikrat na zadnji zlog bistro pritisnite. Hi-hot!

Hi-Hot!

Hi-Hot!

Hi-Hot!

Pritisnite! Hi-Hot!

ČETRTI: Saj pritiskamo, da nam kar srajce pokajo po životu!

TRETJI: Ne odnehajmo! Hi-hot!

PRVI: Župan bo ukazoval! Hi-Hot!

Hi-Hot!

ČETRTI: Pošteno se potimo!

PRVI: Župan se bo potil... ukazoval! Hi-Hot!
Hi-Hot!

Med hihotanjem se je na drugi strani zidu pojavil Cefizelj in ročno pobral suknje.

PRVI: Saj je že skoraj večer! Zvedavost me goni venkaj, da vidim, koliko se je zid že premaknil.

TRETJI: Ne ene suknje ni več.

PRVI: Po sreči je šlo, že se je premaknil zid in pokrili naše suknje!

ČETRTI: Znamo pa znamo!

TRETJI: Kmalu bo spet prišla nedelja in bo v cerkvi dovolj prostora za vse, ki bodo hoteli v cerkev. Cerkev ne bo več pretesna.

ČETRTI: Hvala bogu: sedaj bomo v cerkvi tudi mi, kar nas sedi zunaj.

TRETJI: Znotraj in brez greha.

7. TURKI

DRUGI: Turek, krivoverna ta nesnaga, straši po deželi in robi živino in mladino.

PRVI: Da ne pride krivoverna ta nesnaga še nad nas! Imamo vzroka, da se bojimo, kajti smo ponosni na svoje krave in junce.

TRETJI: Brez boja se ne vdamo!

Tuhtajo, na kakšen način se bodo bojevali.

ČETRTI: Predlagam, da na cesti, ki nam pelje v staroslavne Butale, postavimo napis: "TURKOM PREPOVEDANA POT!".

Se lotijo napisa.

DRUGI: Možje, ne bodimo zajci! Napišimo: "TURKOM STROGO PREPOVEDANA POT!".

Popravljajo napis.

PRVI: S Turkom nič usmiljenja in naj se zapiše: "TURKOM NAJSTROŽJE PREPOVEDANA POT!".

TRETJI: Naj obvelja županova: "TURKOM NAJSTROŽJE PREPOVEDANA POT!".

Si zadovoljno ogledujejo napis.

ČETRTI: Toda... v Butalah je dan le podnevi, ponoči pa je tema, in se je po pravici bati, da bo Turek prišel ponoči in ne bo videl neustrašene prepovedi.

Se zamislijo.

DRUGI: Pa izberimo čuvaja in mu dajmo helebardo ali sulico, da bo ponoči stražil, in če bi se zgodilo in bi nenadoma pritisnil Turek...

TRETJI: Krivoverna ta nesnaga!

DRUGI: ... naj ga brez usmiljenja ustavi.

TRETJI: Brez usmiljenja!

Izbirajo čuvaja in izberejo Tretjega ter mu izročijo helebardo ali sulico. Ali kaj drugega.

ČETRTI: Če Turek ne bi ubogal, pa pri tej priči zbudi župana.

PRVI: In može, da bodo storili svojo dolžnost!

Noč. Butalska tema. Župan in može spijo; čuvaj straži.

TRETJI: Pa prav sedaj se mi zgodi, da me zavije v trebuhu. Stopim v kraj, da se olajšam.

Stopi v kraj in počene. Ondi pa rasejo robide, ko hoče vstati, se mu robide zapnejo v hlače.

TRETJI: Jojata, jojata! Turek me drži! Pomagajte, pomagajte!

Župan in može planejo kvišku in se hite posvetovat.

PRVI: Možje, sedajle ni časa za posvet in sklepe, kar zbežimo in počakajmo dne.

Dan in svetlo. Župan in može se vrnejo in si ogledujejo napis, čuvaja in robide.

ČETRTI: O Turku ne duha ne sluha.

DRUGI: Napis je dober.

PRVI: Napis je dober, napis naj ostane, robide pa se morajo iztrebiti in požgati.

8. CEFIZELJ

UVERTURA.

Grozanski razbojnik Cefizelj nagaja.

CEFIZELJ: Kam pa kam, boter?

ČETRTI: Ej, sem pa tja, malo po svetu grem - čevljarit.

CEFIZELJ: Kaj, ali znaš? Nisem te še videl, da bi kdaj čevljaril.

ČETRTI: Če ne znam, sem pa tja, bom pa druge učil.

CEFIZELJ: Sem slišal, da imate v Butalah policaja s helebardo ali sulico, pa si ga grem ogledat. Tik bod nos se mu bom nastavil!

ČETRTI: Cefizelj, grdavš grdi, da ti ne bo padlo v glavo in bi šel in mi kradel, ko bom zdoma!

CEFIZELJ: Ne vem, kje je tvoja hiša, pa mi tudi ni mar!

ČETRTI: Da veš, kar prva je, preden prideš v Butale. Od pota stoji malo v kraj, to pa nalašč zato, da s ceste ne mika takih plajšarjev, kakršen si ti!

CEFIZELJ: Moder si! Tebi sam živ krst ne bi bil kos! Nemara si jo celo zaklenil, tvojo hišo, preden si šel z doma?

ČETRTI: Zaklenil, zaklenil in ne boš našel ključa, rokomavh, ker sem ga skrnil pod okno.

CEFIZELJ: Res si zelo moder, Butalec!

Četrta panično priteče v Butale.

ČETRTI: Blizu Butal je hosta in v tisti hosti straši grozanski razbojnik Cefizelj.

PRVI: Kolikršen razbojnik je razbojnik Cefizelj, to presega sleherno dostojno mejo.

TRETJI: Celo jaz sem hud nanj, ki sem Butalski policaj. Kar v kraj pogledam in mu obrnem hrbet, če nanese, da bi ga moral srečati.

PRVI: Cefizelj je zakrknjen grešnik. Pravijo, da je že sedem ljudi zadušil in tri ženske.

TRETJI: Nič ga ni sram, še celo zažvižga mi, meni, ki sem butalski policaj, in me pozdravi - toda z enim samim prstom, to pa ni spodobno.

ČETRTI: Ne boji se ne boga, ne butalskega policaja.

TRETJI: Mislím, da prej ne bo dal miru, da jo bo izkupil.

ČETRTI: V Butale hodi k peku kupovat koruzne hlebčke.

CEFIZELJ: Nagnusno so dobri!

PRVA ŠTORJA

TRETJI: Hop, Cefizelj, pa te imam! Marš v luknjo! Imamo krojača, se mu pravi rabelj, ti bo vzel mero okrog vratu!

CEFIZELJ: Ne rečem ne bev ne mev! Kar z vami grem!

Policaj in Cefizelj gresta mimo peka.

CEFIZELJ: En sam koruzni hlebček bi rad snedel, dokler še lahko požiram, tako dobrih, pravijo, ne peko nikjer nikoder kakor v Butalah vaš butalski pek.

TRETJI: Nu! Pri nas imamo masten gnoj, naša moka iz naše koruze je kakor zabeljena. Pek pa je občinski mož, zato mu ne smem odjesti dobička. Pustim te v pekarijo,

a jaz se s helebardo ali sulico postavim tu pred sprednja vrata, da te počakam.

Cefizelj gre v pekarno pri sprednjih vratih in odide pri zadnjih.

TRETJI: Čakam, čakam, Cefizlja pa ni in ni. Šent, da ni odšel pri zadnjih vratih! In se ni niti poslovil! Krščen Matiček, tako sem hud, da bom kar pljunil! Ali Cefizlja ni in ni in vse nič ne pomaga!

DRUGA ŠTORJA

ČETRTI: Grozanski razbojnik Cefizelj se je brez sramu in brez strahu zopet pritepel v Butale!

TRETJI: Hop, Cefizelj, pa te imam! Zdaj mi ne uideš, te primem za rokav!

CEFIZELJ: Tujec sem v Butalah, pa sem zadnjič zgrešil pot od peka. Ali mi je bilo hudo, da vas nisem našel.

TRETJI: Zdaj pojdi za menoj kakor jagnje za materjo!

CEFIZELJ: Joj, spomnil sem se da sem lačen. Lepo vas prosim, da me spustite v pekarijo.

TRETJI: No, pa te spustim! Ti si zvit, jaz pa še bolj, to pot mi ne uideš! Postavim se na zadnja vrata in te tam počakam!

Cefizelj stopi v pekarno. Policaj ga čaka pri zadnjih vratih. Cefizelj seveda odide pri sprednjih.

TRETJI: Čakam, čakam, pa ga ne dočakam. Da ni šel Cefizelj to pot zbogom pri sprednjih vratih!? Sem sila hud in samo malo manjka, da ne zakolnem. Krščen Matiček!

TRETJA ŠTORJA

PRVI: Policaj, pri tej priči primi razbojnika Cefizlja in ga neusmiljeno ukleni, da bo sojen po postavah.

TRETJI: Hop, Cefizelj, pa te imam! Jaz ti pokažem, kaj je butalski policaj, da mu boš uhajal!

CEFIZELJ: Saj grem pri tej priči z vami! Prejšnjo pot vas ni bilo pred vrati, ko sem stopil iz pekarije, pa sem vas iskal, kje ste! Do zdajle sem vas iskal!

TRETJI: Kar takoj pojdi z mano, Cefizelj, razbojnik grozanski in se nič ne brani! Sojeno ti bo po postavah!

CEFIZELJ: Pa ko greva ravno mimo pekarije, se mi zdi, da bi lahko kmalu prišel na lačne misli! Prosim, milo vas prosim, da bi šel noter in si kupil koruzni hlebček.

TRETJI: Tiček ti, bi mi spet rad ušel - pri tistih vratih, ne, kjer mene ne bo? Ne boš, Cefizelj! Daj semkaj groš, grem sam kupit koruzni hlebček, pa me ti čakaj tukajle!

Policaj stopi v pekarijo. Cefizelj seveda uide. Policaj pride s hlebčkom iz pekarne.

TRETJI: Hočem dati Cefizlju hlebček, Cefizlja pa ni več! Sem tako jezen, da bom kar jezik pokazal za Cefizljem! Še malo, pa bi zaklel ali celo pljunil! Cefizelj je grozanski razbojnik, ki je, pravijo, zadušil že sedem ljudi in pa tri ženske.

9. SOL

Cefizelj sladostrastno ugrizne koruzni hlebček v levi krajec.

CEFIZELJ: Tfuj! Ta koruzni hlebček sploh ni slan! Butalski pek se je spridil! Pri tej priči grem nazaj v pekarijo!

PRVI: Sol nam je pošla v Butalah.

Tretji nemoteno je.

TRETJI: Sol?

CEFIZELJ: Pošla!?

PRVI: Sol. In to je nerodno za kuho IN za peko.

CEFIZELJ: Pa tudi za modrost je nerodno. Kajti ne boste vedeli, kaj storiti, ko vam bo kdo ukazal, naj se greste solit.

TRETJI: In to ni redkokrat!

PRVI: Ne bo drugače: treba bo v svet po sol.

ČETRTI: Za devetimi planinami in devetimi dolinami in devetimi solinami stoji prekrasno mesto Solimuri...

TRETJI: Solimuri...

ČETRTI: Tam je soli, da še vodo solijo z njo. In se tej vodi pravi morje. Tam sol tudi prodajajo. Osedlajmo - in na pot.

DRUGI: Marele bi kazalo vzeti na pot, kajti svet je neznansko velik in je po svetu vsake sorte vreme.

PRVI: Pa saj imamo klobuke, klobuki nas bojo dežja varovali tudi brez marel.

TRETJI: Marel nam je treba le za klobuke, da dež ne zmoči klobukov.

ČETRTI: Ni vrag, da ne bi vseh klobukov spravili pod eno marelo. Zato bo dovolj, če si vzamemo s seboj eno samo marelo!

DRUGI: Veste kaj, pustimo vsak svoj klobuk doma, pot ne bo zato nič daljša! Nam vsaj ne bo treba klobukom na ljubo marele s seboj vlačiti!

PRVI: Modra je ta beseda... Marela je reč, ki se rada izgubi.

TRETJI: Gologlavi zajahajmo - in na pot!

DRUGI: Pot bo dolga - vzemimo kotel s seboj, da ne bomo brez južine.

Vzamejo kotel in zajahajo. Sledi dolga in naporna ježa - kot bi jahali ježa - s srečnim koncem. Butalci se, vsak s svojo vrečo soli, vračajo proti domu.

DRUGI: Obilo soli smo nakupili. To je dobro za kuho IN za peko.

ČETRTI: In tudi za modrost. Sedaj nam lahko kdorkoli reče, naj se gremo soliti.

TRETJI: Solimurci so jako prijazni ljudje: dovolili so nam, da lahko še pridemo, kadar nam bo česa treba za denar.

PRVI: Čas bo za počitek.

DRUGI: In južino.

Razjahajo. V kotlu začno mešati polento.

DRUGI: Polento je treba solit. Neslana mi ne diši.

PRVI: Pojdi in vprašaj pri bližnji hiši, če nam gospodinja odstopi malo soli.

Tretji odide v skladi z navodili. Ostali kuhajo dalje, dokler se Tretji ne vrne.

TRETJI: Prosil sem gospodinjo soli, pa je ni imela ali ni marala dati ali me ni razumela. Spraševal sem še pri drugih hišah, pa je nisem dobil niti zrna.

PRVI: Neslano bomo morali jesti polento.

Jedo.

ČETRTI: Ne diši mi.

PRVI: Ne diši mi.

TRETJI: Ne diši mi.

DRUGI: Tfuj! Neslana južina ni južina!

PRVI: Zajahajmo in pohitimo domov.

Ježa.

ČETRTI: Iskali smo soli po hišah, pa je imamo s seboj cele štiri vreče, hvala bogu.

Se vsi navdušeni rokujejo. Nadaljujejo z ježo.

PRVI: No, pa smo le dospeli še do večera v Butale.

ČETRTI: Solimuri je lepo mesto, a postavnejše od Butal pa vseeno ni.

PRVI: In daleč je. Sitno je, da moramo sol kupovati tako daleč. Pot stane.

TRETJI: Pa tudi sol ni zastonj.

PRVI: In še se zgodi, da je nimamo, kadar bi jo najbolj potrebovali!

ČETRTI: Najpametneje bi bilo, da bi sol pridelovali sami doma. Zemlje je dovolj.

PRVI: Modra je ta beseda... Vsak bo okoli svoje kočke prekopal rušo in vanjo posejal sol, da jo bo imela gospodinja kar pri rokah. Kot peteršilj ali drobnjak.

Posejejo.

PRVI: Naj pada dež.

TRETJI: Pada dež.

Dež pada.

PRVI: Naj sije ljubo sonce.

TRETJI: Pada ljubo sonce.

Sonce ne pade, ampak sije.

DRUGI: Veselo poganja mlado zelenje...

PRVI: Bujno gre v rast...

DRUGI: Bogato žetev obeta...

PRVI: Da nam le toča ne bi prišla nad sol!

TEPANJČAN: Pa kar bo pognalo, bodo same mlade koprive in nič drugega.

TRETJI: Hej, Tepanjčan, leščerba modrosti, bakla učenosti! Ugani in povej, kaj imam v košku! Če uganeš, ti dam vse breskve, kar jih je notri!

TEPANJČAN: Breskve so.

PRVI: Hardun.

TRETJI: Če mi poveš, koliko jih imam v košku, ti jih resnično dam vseh šestdeset!

TEPANJČAN: Šestdeset jih je.

PRVI: Strela skrtačena.

TRETJI: Če mi uganeš in poveš še to, kako je ime moji ženi Mici, pa ti dam še ženo povrhu.

TEPANJČAN: Ne, ne, ne uganem, kar obdrži ženo Mico in še svojih šestdeset breskev zraven.

Tepanjčan zbeži pred babo Mico.

PRVI: Poskusimo jo, mlado sol.

Poskusi.

PRVI: Ajsa! Pošteno me je opekla.

DRUGI: Mlada sol - pa že sedaj tako ostra.

TRETJI: Kako bo šele slana, kadar dozori.

PRVI: To bo koristno za kuho IN za peko.

ČETRTI: In tudi za modrost. Sedaj nam lahko kdorkoli reče, naj se gremo solit.

10. ZAJEC - II. del

TRETJI: Pretekli so dnevi.

PRVI: Preteklo jih je štirinajst.

ČETRTI: Ali se je zajec pokoril oklicu ali se je drznil, da se mu ni?

TRETJI: Da se mu ne bi - to bi bil punt!

ČETRTI: Ha, gnoj imamo dober, detelja je zrasla tako visoko, da iznad nje ne bi bilo videti zajca, tudi če bi se postavljajal na glavo!

DRUGI: Hvala bogu, ni ga več.

TRETJI: Ni ga več.

ČETRTI: Ni ga več.

PRVI: Ni ga več.

TRETJI: Drugače pa bi prišlo drugače, in se ne ve, kako bi prišlo.

11. ZALJUBLJENA ZGODBA

Grofica sedi na lepem kraju. Četrty in Prvi jo zalezujeta.

ČETRTI: No, tamle sedi!

PRVI: Kaj tako lepega še nisem videl vse žive dni!

ČETRTI: Lepa je kakor milijon petelinov!

PRVI: Gotovo je grofica!

ČETRTI: Že ob prvem pogledu se mi je vnelo srce!

PRVI: Še ljubo sonce ne more drugače, nego kar plamti od ljubezni.

ČETRTI: Zato pa ima sončnik, da se brani njegovih poljubov!

PRVI: Kako je lepa!

ČETRTI: Tu mimo prihajam dan za dnem! Včasih vidim njo, včasih njeno sestro, včasih njuno sosedo, pa zaleže mojemu srcu tako ta kakor ona, ker jih ne ločim. Rdeče sončnike imajo vse tri. Še nobenega dne nisem zamudil, da ne bi prišel mimo. In tudi za naprej ga ne bom, razen če bi se usipala iz oblakov zabeljena kaša - zabeljena kaša preživo škoduje obleki.

Že sedem dolgih let hrepenim za njo in bi bil od samega hrepenenja shujšal nič koliko, ako mi ne bi jed dišala tako neusmiljeno, a jedi je, hvala bogu, dovolj pri hiši.

Čisto me je prevzela. Danes, v osmem letu, se bo zgodilo, da bom stopil pred njo.

PRVI: Precartana grofica!

ČETRTI: Kaj vam povem... jaz sem iz Butal - že sedem let hrepenim za vami.

GROFICA: Butalo iz Butal! Kdo ti je dovolil hrepeneti za menoj! Poberi se mi z luči!

ČETRTI: Joj meni nesrečniku, zakaj sem ji razodel, da hrepenim za njo. Če bi bil molčal, lahko bi hrepenel za njo še sedem let!

12. LOV NA ZMAJA #2

TRETJI: Tole se mi zdi nevarna žival! Čačka, slikar Čačka! Iztaknil sem ga, zmaja!

ČAČKA: Raka ne pripoznam za zmaja. Nič bolj ni podoben zmaju, kakor zmaj v prejšnjem grbu. Žival mora biti v strah in grozo sovražniku!

TRETJI: Torej bom imel odprte oči!

13. VINO

PRVI: Koruzne moke imamo nič kakšne in nič koliko in boba in svinjskega mesa in medu in žafrana... Le vina je treba nakupiti.

ČETRTI: Županova hči je na oklicih in pripravljajo ženitovanje.

DRUGI: Zaprezimo voz, naložimo sod in se peljimo po vino na Hrvaško.

Zaprežejo, naložijo in se peljejo.

ČETRTI: Hrvaška je čuda od rok.

DRUGI: V enem dnevu ne prideš tja, pa naj ti gresta vola kar po vseh štirih.

TRETJI: Noč nas bo zajela na poti. Le kje in kako bi prenočili?

ČETRTI: V Butalah doma imamo postelje, vsak svojo.

TRETJI: V Butalah prenočimo, jutri pa potujemo naprej!

DRUGI: Dajmo, obrnimo v Butale!

Se vrnejo v Butale in zjutraj spet odrinejo na pot.

DRUGI: Dobro smo spali in brez stroškov.

ČETRTI: Hrvaška je čuda od rok.

DRUGI: V enem dnevu ne prideš tja, pa naj ti gresta vola kar po vseh štirih.

TRETJI: Noč nas bo zajela na poti. Le kje in kako bi prenočili?

ČETRTI: V Butalah doma imamo postelje, vsak svojo.

TRETJI: V Butalah prenočimo, jutri pa potujemo naprej!

DRUGI: Dajmo, obrnimo v Butale!

Se vrnejo v Butale in zjutraj spet odrinejo na pot.

DRUGI: Dobro smo spali in brez stroškov.

ČETRTI: Hrvaška je čuda od rok.

DRUGI: V enem dnevu ne prideš tja, pa naj ti gresta vola kar po vseh štirih.

TRETJI: Noč nas bo zajela na poti. Le kje in kako bi prenočili?

ČETRTI: V Butalah doma imamo postelje, vsak svojo.

TRETJI: v Butalah prenočimo, jutri pa potujemo naprej!

DRUGI: Dajmo, obrnimo v Butale!

Se vrnejo v Butale in zjutraj spet odrinejo na pot.

DRUGI: Dobro smo spali in brez stroškov.

ČETRTI: Na Hrvaško pa že tretji dan nismo prišli. Sitna je ta reč.

TRETJI: Vendarle ni drugače, nego da prenočimo kar na poti.

DRUGI: Tu prespimo, jutri navsezgodaj odrinemo naprej.

Prenočujejo. Medtem jim naključni zlikovci obrnejo voz v smeri vesoljnih Butal. Jutro.

ČETRTI: Kar navsezgodaj odškripajmo po cesti.

Krenejo.

DRUGI: Vozimo se in vozimo ves dan.

ČETRTI: Šentano se vleče pot na Hrvaško, kdo bi si mislil. Se že večeri.

TRETJI: Poglejta, zvonik! Pa smo le dospeli na Hrvaško!

ČETRTI: Lep imajo Hrvatje zvonik, podoben je našemu v Butalah.

DRUGI: Tako lep pa vendarle ni, kakor ga imamo v Butalah.

PRVI: Župan vesoljnega butalskega mesta vas sprejema! Kakšno je Hrvaško vino in po čem?

DRUGI: Šent!

TRETJI: Krščen Matiček!

ČETRTI: Hardun!

PRVI: Kaj se tako čudite?

14. LOV NA ZMAJA #3

Policaj se neustrašeno zapodi za zmajem.

TRETJI: Zmaj! Zmaj? Zmaj!
Zmaj, zmaaaaj, zmaaaaaaj! Slikar Čačka! Čačka, Čačka!
Zmaj, Čačka, zmaj!

ČAČKA: Kroto odklanjam, umetniška čast mi je užaljena!

TRETJI: Ampak saj vendar strupeno pljuje okoli sebe!
Videl sem jo na lastne oči!

ČAČKA: Krota ne more priti v grb!

TRETJI: No, prav, še bolj bom pazil!

15. ZMAJ, GRB, CEFIZELJ IN KONEC

TRETJI: Polnoči je ura, sveti luna in butalski policaj vam poje uro!

Petelin, kadar poje, zapre oči. Policaj pa ni petelin, nego ima oči odprte in gleda in vidi.

Zagleda Cefizlja.

TRETJI: Kdo si, ki čepiš in se ne ganeš ne spričo policaja, ne spričo glasu in ure - in skruniš butalska tla?

CEFIZELJ: O, ne skrunim butalskih tal, saj imam vse gumbe zapete.

TRETJI: Poznam te, razbojnik si, razbojnik Cefizelj. Jaz pa sem policaj, butalski policaj.

CEFIZELJ: Slišim, s kakšno vnemo preži butalski policaj na zmaja in da koprne za zmajem vse Butale, da pride v grb. Posrečilo se mi je in sem ujel ptiča - zdi se mi, da je zmaj. Tule pod kapo ga imam, zmaja in je skrajni čas, da ste prišli in ga varujete, da ne uide. Ali imate kletko?

TRETJI: Zapomni si, razbojnik Cefizelj: butalski policaj ima zmeraj vse. Pa imam tudi kletko in jo imam zate in jo imam za zmaja. Toda je ne nosim s seboj. Kletka zate je občinska keha, kletka za zmaja pa stoji na oknu v občinsko keho. Kar takoj stopi ponjo in jo prinesi!

CEFIZELJ: Vi pa ta čas tiščite kapo ob tla, da zmaj ne uide.

Cefizelj ponižno stopi po kletko.

TRETJI: Ura je ena, sveti luna in policaj vam poje uro!

Kje neki se mudi Cefizelj!?

Ura je dve, sveti luna in policaj vam poje uro!
Pa kje neki hodi Cefizelj, mene že pošteno bolijo kolena.

Ura je tri, sveti luna in policaj vam poje uro!

Naveličan sem že tega čepenja. Kolena me bolijo. Vstati bom moral, drugače ne bom nikoli nikdar več mogel.

Nekaj okroglega in mehkega je pod kapo.

Do nedavna speči Butalci trumoma pridrvijo.

PRVI: Policaj zakaj ne poješ ur?

ČETRTI: Zakaj ne poješ, da je štiri ura, da sveti luna in da policaj poje uro?

TRETJI: Posrečilo se mi je in sem ujel ptiča - zdi se mi, da je zmaj.

PRVI: Zmaj?

ČETRTI: Zmaj?

DRUGI: Zmaj?

TRETJI: Zmaj! Okrogel je in mehek! Naj nekdo stopi po kletko! Slikar Čačka bo slednjič zadovoljen!

Drugi se vrne s kletko. Tretji pokaže zmaja.

PRVI: Kar imaš v rokah okroglega in mehkega, policaj, je konjska figa.

ČETRTI: Plačajmo Čački dva tolarja, da ne naslika grba.

PRVI: Modra je ta beseda...

DRUGI: Pa sem izvedel, da nekod drugod že imajo zmaja v grbu.

ČETRTI: Ako bi se baš primerilo in bi imel ta zmaj mlade, lahko bi katerega odstopili v Butale.

BUTALCI: Butalci prosimo! Hvala!

KONEC